

הלכות פורים – תשפ"ד

שבת זכור ומוצאי שבת

- א. ערב פורים שחל בשבת, בתפילת שחרית אין אומרים אב הרחמים, ובמנחה אין אומרים 'צדקתך'.
- ב. בסעודה שלישית שנמשכת לאחר צאת הכוכבים אומרים רק 'רצה', ללא 'על הניסים'.
- ג. אין להכין משבת לחול, ועל כן אין לארגן השנה בשבת לליל פורים.
- ד. רצוי לומר בצאת שבת "ברוך המבדיל בין קדש לחול". בתפילה אומרים כרגיל "אתה חוננתנו".

קריאת מגילת אסתר

- א. בליל פורים מברכים לפני קריאת המגילה 3 ברכות: על מקרא מגילה, שעשה ניסים, שהחיינו. אם לא בירך לפני / אחרי הקריאה יצא ידי חובה. לאחר סיום הקריאה, בלילה וביום בנוכחות עשרה מברכים ברכת "הרב את ריבנו". הקורא ביחיד אינו מברך לאחריה. נהגו לומר בלילה 'אשר הניא'. ביום פורים בני אשכנז מברכים 'שהחיינו' לפני המגילה ומכוון הקורא על כל מצוות היום וכן יכוונו השומעים. בני עדות המזרח, שלא מברכים 'שהחיינו' ביום, יכוונו ב'שהחיינו' שבלילה.
- ג. בקריאת המגילה אין לדבר מתחילת הברכות שלפניה עד אחר ברכת 'הרב את ריבנו'.
- ד. מברך את הברכות שלפני קריאת המגילה, גם אם קורא אותה ביחידות. המברך יכוון להוציא את השומעים ידי חובה, והשומעים יענו "אמן" בסיום כל ברכה. על הקהל לשמוע את הברכות ולכוון לצאת בהן ידי חובה. השומע את הקריאה ברדיו בשידור ישיר או בטלפון, אינו יוצא ידי חובה.
- ה. כולם חייבים בקריאת המגילה, גם נשים חייבות במצוה זו, על אף שזו מצוה שהזמן גרמא, כיון שגזירת ההשמדה "איימה" גם עליהן, ובזכות התפילות של עם ישראל נעשה נס וניצלו כולם.
- ו. זמן קריאת המגילה בלילה מצאת הכוכבים ועד עלות השחר. ביום זמנה כל היום מהזריחה ועד השקיעה. אם לא קרא המגילה בלילה, אין לו תשלומין ביום.
- ז. ספרדי השומע קריאת המגילה מפי אשכנזי הקורא אותה במבטא בני אשכנז, יוצא ידי חובתו. וכן להיפך, אשכנזי ששומע מקרא מגילה מספרדי במבטא ספרדי, יצא.
- ח. יש לקרוא / לשמוע את המגילה כולה, מתחילתה ועד סופה, ולדקדק היטב בקריאת המגילה, שלא לדלג אף על תיבה אחת ממנה. אם השמיט אפילו מילה אחת שלא קרא / שמע לרוב הפוסקים לא יצא ידי חובה, ועל כן ישתדל הקורא לבטא היטב כל מילה שכל הצבור ישמעו ויצאו ידי חובה.
- ט. צריך שיהיה לכל אחד מהשומעים מגילה, (אפילו לא כשרה), כדי שאם יחסיר מילה/ים יוכל להשלים [אף שמגילתו אינה כשרה, כיון שקורא רק כמה מילים] ולהמשיך לשמוע משליח הציבור.
- י. הקורא את המגילה בביתו להוציא את אשתו ובני ביתו, לאשכנזים האשה תברך '... וצונו לשמוע מקרא מגילה' [ולא בנוסח הרגיל 'על מקרא מגילה'], ולא שהבעל יברך. ולבני עדות המזרח הבעל מברך את כל הברכות, כולל 'שהחיינו', כשם שמברכים בבית הכנסת, ויענו אמן ויצאו ידי חובה.

יא. לכתחילה יש לקרוא המגילה בטעמיה, ממגילה כשרה. אם אין שם מי שיודע הטעמים, יקראו המגילה בלי טעמים. צריך לקרוא את המגילה עפ"י הסדר, ללא דילוגים.
יב. על שליח ציבור הקורא בפני הציבור לעמוד, מפני כבוד הציבור. כשאומר 'בלילה ההוא נדדה שנת המלך' יגביה קולו, כי שם מתחיל הנס. לכתחילה על החזן לקרוא את כל עשרת בני המן בנשימה אחת, מ'זאת פרשנדתא' ועד 'עשרת', להודיע שכולם נהרגו ונתלו כאחד. בדיעבד, אף אם לא קרא כלל בנשימה אחת, יצא. אין הקהל צריך לומר עם החזן את עשרת בני המן בנשימה אחת.

מתנות לעניים

יג. כל אדם חייב לתת ביום הפורים 2 מתנות ל 2 עניים, [לכל עני מתנה]. לכתחילה ראוי לתת מזומן.
יד. אם לא מצא ביום הפורים עני, יקצה את הכסף בו ביום ולאחר פורים כשיזדמן לו עני יתנם לו.
טו. גם נשים חייבות במתנות לאביונים ומשלוח מנות שגם הן היו באותו הנס.
טז. ראוי לזכור את דברי הרמב"ם בהל' מגילה (פ"ב ה"ז): "מוטב לאדם להרבות במתנות לאביונים, מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו, שאין שום שמחה גדולה ומפוארה, אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האומללים האלו, דומה לשכינה".

משלוח מנות

יז. כל אדם חייב לשלוח ביום, ולא בלילה לכל הפחות 2 מיני אוכלים לאדם אחד.
יח. ראוי שאשה נשואה תחמיר ותשלח בעצמה ולא תסתמך על משלוחי המנות שבעלה שולח.
יט. אבל בתוך י"ב חודש חייב במשלוח מנות. לאשכנזים אין לשלוח לאַבַּל משלוח מנות, ואם שלחו לו משלוח מנות, מותר לו לקבלם. לספרדים מותר לשלוח מנות גם לאבַּל בתוך י"ב חודש.

מנהגי פורים

כ. 'חייב אינש לבסומי בפוריא', צריך לשתות יין עד שלא ידע להבדיל בין המן למרדכי. ניתן לשתות יין יותר מהרגלו, לישון מעט, בפרט אם חושש שיפסיד ברהמ"ז וערבית.
כא. בליל וביום הפורים נוהגים ללבוש בגדי יו"ט. מצוה להרבות בסעודה ביום פורים, ומצוה לעשותה בלחם ובשר. באכילת סעודה אחת יוצאים ידי חובה, לא יתחיל סמוך לשקיעת החמה.
כב. יש להטביל (ללא ברכה) כלים חדשים שמיועדים למשלוח מנות, כשמניחים בהם מאכלים.
כג. ראוי שכל אחד יזכיר לחברו במוצאי פורים להתפלל ערבית, שלא ישכח להתפלל במוצאי פורים.
כד. בליל וביום הפורים מוסיפים 'על הניסים' בתפילה ובברהמ"ז. אם שכח 'על הניסים' ונזכר לפני שאמר ה' בסיום הברכה חוזר ואומר 'על הניסים', לאחר שאמר ה' אינו חוזר.
כה. העושה מלאכה ביום הפורים (לא בלילה) אינו רואה ברכה מאותה מלאכה.

זכר למחצית השקל

כו. יש נוהגים ליתן לפני מקרא המגילה מעות "זכר למחצית השקל" ויש שנוהגים ליתנם בתענית אסתר במנחה. יזהרו שלא לקרות למעות אלו "מחצית השקל", אלא זכר למחצית השקל'.
כז. יש נוהגים לתת סכום השווה לערך 9.6 גרם כסף טהור (כיום כ - 26 ש"ח).